

NGHỆ THUẬT GIAO TIẾP SƯ PHẠM CỦA GIẢNG VIÊN TRƯỜNG SĨ QUAN LỤC QUÂN 1

Nguyễn Đức Hiếu

Khoa Binh chủng, Trường Sĩ quan Lục quân 1

Tóm tắt: Giao tiếp sư phạm giữ vai trò đặc biệt quan trọng trong môi trường giáo dục quân sự, nơi giảng viên không chỉ truyền đạt tri thức mà còn là người định hướng tư tưởng, hình thành phẩm chất và bản lĩnh cho học viên – những cán bộ chỉ huy tương lai của Quân đội nhân dân Việt Nam. Bài viết phân tích vai trò, đặc trưng và yêu cầu đối với nghệ thuật giao tiếp sư phạm trong nhà trường quân đội, với trọng tâm là Trường Sĩ quan Lục quân 1. Tác giả nhấn mạnh các yếu tố then chốt như tính mô phạm, định hướng chính trị tư tưởng, khả năng dẫn dắt và cảm hóa người học. Trên cơ sở đó, bài viết đề xuất một số phương hướng nâng cao chất lượng giao tiếp sư phạm

Từ khoá: nghệ thuật giao tiếp, sư phạm, giảng viên

THE ART OF PEDAGOGICAL COMMUNICATION BY LECTURERS AT THE MILITARY OFFICER ACADEMY NO.1

Nguyen Duc Hieu

Faculty of Military Branches, Military Officer Academy No.1

Abstract: Pedagogical communication plays a particularly important role in the military education environment, where lecturers are not only responsible for delivering knowledge but also for shaping ideology, character, and leadership qualities in cadets—future commanders of the Vietnam People's Army. This article analyzes the role, characteristics, and requirements of pedagogical communication in military academies, with a focus on the Military Officer Academy No.1. The author highlights key elements such as exemplary conduct, political-ideological guidance, the ability to lead and inspire learners. Based on this analysis, the article proposes several directions to improve the quality of pedagogical communication.

Keywords: communication art, pedagogy, lecturer

Nhận bài: 18/04/2025

Phản biện: 15/05/2025

Duyệt đăng: 19/05/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bất kỳ hoạt động giáo dục nào, giao tiếp luôn giữ vai trò cầu nối giữa người dạy và người học, là phương tiện để truyền tải tri thức, xây dựng mối quan hệ sư phạm tích cực và tạo lập môi trường học tập hiệu quả. Đặc biệt, trong giáo dục quân sự – nơi gắn liền giữa chức năng đào tạo và rèn luyện quân nhân – giao tiếp sư phạm không chỉ là sự trao đổi thông tin đơn thuần mà còn là một quá trình tác động qua lại sâu sắc về nhận thức, tình cảm và ý chí giữa giảng viên và học viên. Đây là quá trình mang tính nghệ thuật cao, đòi hỏi người giảng viên không chỉ vững vàng về chuyên môn mà còn cần bản lĩnh, phẩm chất, sự tinh tế trong ứng xử và khả năng cảm hóa, dẫn dắt người học một cách toàn diện.

Trường Sĩ quan Lục quân 1 – một trong những trung tâm đào tạo cán bộ chỉ huy cấp phân đội đầu ngành của Quân đội nhân dân Việt Nam – đã và đang thực hiện nhiệm vụ huấn luyện, đào tạo trong bối cảnh đất nước bước vào thời kỳ đổi mới toàn diện, sâu sắc và nhanh chóng về cả khoa học – công nghệ, kinh tế – xã hội lẫn quốc phòng – an ninh. Trước yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại, việc nâng cao chất

lượng đội ngũ giảng viên nói chung và năng lực giao tiếp sư phạm nói riêng trở thành một trong những nhiệm vụ trọng yếu, góp phần trực tiếp vào chất lượng giáo dục – đào tạo trong nhà trường quân đội.

Trong bối cảnh thế giới đang chuyển mình mạnh mẽ với các đặc điểm nổi bật của thời đại như hội nhập quốc tế sâu rộng, bùng nổ thông tin, phát triển trí tuệ nhân tạo và môi trường giáo dục mở, người giảng viên quân sự đứng trước không ít thách thức: làm sao để truyền đạt nội dung bài học sinh động, dễ hiểu nhưng vẫn chuẩn mực và kỷ luật; làm sao để đồng hành cùng học viên trẻ trong suy nghĩ, cảm xúc mà không làm mất đi uy thế, bản lĩnh của người thầy – người chỉ huy. Từ đó đặt ra yêu cầu cấp thiết phải nhận diện rõ vai trò, đặc trưng và phương hướng nâng cao **nghệ thuật giao tiếp sư phạm** – một năng lực tổng hợp nhưng có tính chất quyết định tới hiệu quả đào tạo.

Bài viết này tập trung làm rõ vai trò, đặc điểm và những vấn đề đặt ra trong quá trình thực hiện giao tiếp sư phạm của giảng viên Trường Sĩ quan Lục quân 1; đồng thời đề xuất một số giải pháp góp phần nâng cao chất lượng hoạt động này, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục – đào tạo trong

Quân đội hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Vai trò của giao tiếp sư phạm trong giáo dục quân sự

Trong môi trường giáo dục quân sự – nơi đào tạo, rèn luyện những người sẽ trở thành cán bộ chỉ huy tương lai của Quân đội nhân dân Việt Nam – giao tiếp sư phạm không đơn thuần là phương tiện để truyền tải tri thức, mà còn là công cụ đặc biệt quan trọng để giáo dục tư tưởng, hình thành phẩm chất chính trị, đạo đức cách mạng và bản lĩnh quân nhân. Tính chất đặc thù của giáo dục quân đội đòi hỏi giảng viên không chỉ giỏi chuyên môn, mà còn phải là người truyền cảm hứng, người chỉ huy mẫu mực và là tấm gương sáng về tác phong, lối sống, tinh thần kỷ luật để học viên noi theo. Trong quá trình dạy học và quản lý, mỗi lời nói, cử chỉ, ánh mắt hay thái độ của giảng viên đều hàm chứa thông điệp giáo dục, tác động sâu sắc đến nhận thức và hành vi của người học.

Một giảng viên có năng lực giao tiếp sư phạm tốt sẽ biết cách xây dựng bầu không khí lớp học tích cực, cởi mở nhưng vẫn nghiêm túc, kỷ cương; biết khơi dậy sự chủ động, tinh thần học tập tự giác và ý chí vươn lên của học viên thông qua các hình thức truyền đạt sinh động, lời nói thuyết phục, hành vi chuẩn mực và sự gần gũi, chân thành trong ứng xử. Giao tiếp hiệu quả giúp thu hẹp khoảng cách giữa người dạy và người học, tạo ra mối quan hệ tương tác hai chiều mang tính giáo dục bền vững, từ đó thúc đẩy sự phát triển toàn diện của học viên cả về trí tuệ, nhân cách lẫn tinh thần quân sự.

Ngược lại, nếu thiếu tinh tế trong giao tiếp, người giảng viên có thể vô tình tạo ra những rào cản tâm lý, gây nên sự căng thẳng, thụ động hoặc phản ứng tiêu cực từ phía học viên. Điều này không chỉ ảnh hưởng đến hiệu quả giảng dạy mà còn làm suy giảm vai trò, uy tín của người thầy trong môi trường sư phạm quân đội – nơi mà hình ảnh giảng viên gắn liền với sự mẫu mực, uy nghiêm nhưng cũng giàu tính nhân văn. Do vậy, có thể khẳng định: giao tiếp sư phạm trong nhà trường quân đội không chỉ là một kỹ năng cần có, mà còn là một nghệ thuật cần được trau dồi, rèn luyện thường xuyên và nâng lên tầm chuyên nghiệp, khoa học và giàu tính giáo dục chính trị.

2.2. Những đặc trưng trong nghệ thuật giao tiếp sư phạm của giảng viên Trường Sĩ quan Lục quân 1

Thứ nhất, giao tiếp mang tính mô phạm và chuẩn mực quân sự. Giảng viên trong môi trường

quân đội vừa là người dạy học, vừa là người quản lý, chỉ huy. Do vậy, phong cách giao tiếp luôn toát lên sự chững chạc, chuẩn mực, kỷ luật, nhưng đồng thời cũng gần gũi, chân thành và thấu hiểu.

Thứ hai, giao tiếp có định hướng giáo dục chính trị tư tưởng. Thông qua từng câu chữ, cử chỉ, ánh mắt, giọng nói, người giảng viên định hướng cho học viên về lý tưởng cách mạng, phẩm chất Bộ đội Cụ Hồ, tinh thần kỷ luật, trách nhiệm với nhiệm vụ được giao. Đây là yếu tố mà nghệ thuật sư phạm trong nhà trường quân đội cần đặc biệt chú trọng.

Thứ ba, giao tiếp mang tính dẫn dắt và cảm hóa. Giảng viên phải biết lắng nghe, thấu hiểu tâm lý học viên, đặc biệt là trong thời kỳ mà các thế hệ trẻ chịu tác động mạnh mẽ từ mạng xã hội, xu hướng cá nhân hóa và các biến động xã hội. Giao tiếp sư phạm không chỉ là lời nói, mà là cả thái độ, hành vi và sự tận tâm của người giảng viên, từ đó chạm tới cảm xúc, thức tỉnh tinh thần và lay động ý chí của học viên.

2.3. Một số yêu cầu và phương hướng nâng cao chất lượng giao tiếp sư phạm

Để nghệ thuật giao tiếp sư phạm của giảng viên trong các nhà trường quân đội nói chung và Trường Sĩ quan Lục quân 1 nói riêng ngày càng đạt hiệu quả, góp phần nâng cao chất lượng dạy học và rèn luyện, cần chú trọng một số yêu cầu và phương hướng sau:

Một là, giảng viên cần không ngừng rèn luyện năng lực ngôn ngữ, kỹ năng truyền đạt và phong cách sư phạm đặc thù của môi trường quân sự. Trong giao tiếp sư phạm, lời nói phải ngắn gọn, súc tích, rõ ràng, có trọng tâm, trọng điểm; cách diễn đạt phải vừa mang tính khoa học, logic, vừa có tính truyền cảm, có chiều sâu tư tưởng và khả năng khơi gợi cảm hứng. Đồng thời, cần kết hợp nhuần nhuyễn giữa tính kỷ luật – vốn là nguyên tắc bất di bất dịch trong quân đội – với tính nhân văn – biểu hiện của sự đồng cảm, sẻ chia và tôn trọng người học. Đây là yêu cầu đòi hỏi giảng viên phải không ngừng tu dưỡng, rèn luyện bản lĩnh chính trị, đạo đức nghề nghiệp, tác phong chuẩn mực và phong thái người thầy – người chiến sĩ.

Hai là, giao tiếp sư phạm phải lấy người học làm trung tâm, luôn xuất phát từ đặc điểm cụ thể của từng đối tượng học viên. Giảng viên cần thấu hiểu trình độ, năng lực nhận thức, trạng thái tâm lý, điều kiện học tập và hoàn cảnh cá nhân của học viên để điều chỉnh cách thức giao tiếp phù hợp, hiệu quả. Đối với học viên trẻ tuổi – thế hệ chịu nhiều ảnh hưởng của truyền thông hiện đại, mạng

xã hội và tư duy độc lập – giảng viên cần lựa chọn ngôn ngữ gần gũi, dễ tiếp cận nhưng vẫn giữ được sự nghiêm túc, kỷ cương. Sự tinh tế trong cách đặt vấn đề, dẫn dắt nội dung, lắng nghe và phản hồi tích cực là những yếu tố then chốt để xây dựng mối quan hệ sư phạm tích cực, tăng tính chủ động và phát huy vai trò tự học, tự rèn của người học.

Ba là, phát huy vai trò của công nghệ trong giao tiếp sư phạm là một xu hướng tất yếu trong bối cảnh chuyển đổi số giáo dục. Giảng viên cần khai thác hiệu quả các công cụ hỗ trợ hiện đại như video, hình ảnh, mô phỏng trực quan, hệ thống bài giảng điện tử, các nền tảng học tập trực tuyến nội bộ (LMS, eLearning...) nhằm tăng cường tính trực quan, sinh động và tương tác trong quá trình truyền đạt. Bên cạnh đó, công nghệ cũng mở ra cơ hội để giảng viên mở rộng không gian giao tiếp vượt ra ngoài lớp học truyền thống – thông qua việc trao đổi bài, gửi phản hồi, tương tác qua diễn đàn hoặc nhóm học tập – góp phần tăng sự kết nối và hỗ trợ kịp thời cho học viên trong quá trình học tập.

Bốn là, xây dựng văn hóa sư phạm tích cực trong toàn nhà trường là nền tảng lâu dài để nâng cao chất lượng giao tiếp sư phạm. Giảng viên cần là trung tâm lan tỏa tinh thần nhân ái, chia sẻ, trách nhiệm và gương mẫu trong mọi hành vi, lời nói. Bên cạnh đó, cấp ủy, chỉ huy các cấp cần thường xuyên quan tâm, chỉ đạo, định hướng và tổ chức bồi dưỡng chuyên môn – nghiệp vụ sư phạm cho giảng viên; đồng thời tạo cơ chế khuyến khích sáng tạo, phát triển năng lực cá nhân, tăng cường hoạt động sinh hoạt chuyên môn và học tập kinh nghiệm từ thực tiễn. Môi trường văn hóa sư phạm tích cực sẽ là nơi hội tụ các giá trị nhân văn, kỷ luật, dân chủ và sáng tạo – qua đó nâng cao chất

lượng dạy học, rèn luyện toàn diện, góp phần thực hiện thắng lợi nhiệm vụ đào tạo cán bộ cho quân đội trong thời kỳ mới.

III. KẾT LUẬN

Nghệ thuật giao tiếp sư phạm của giảng viên Trường Sĩ quan Lục quân 1 không chỉ đơn thuần là phương tiện truyền đạt tri thức quân sự, mà còn là phương tiện đặc biệt quan trọng để giáo dục tư tưởng, định hình nhân cách, bồi dưỡng lý tưởng và hun đúc bản lĩnh cho thế hệ cán bộ quân đội tương lai. Trong môi trường quân sự – nơi mọi hành vi, lời nói đều gắn liền với kỷ luật, chuẩn mực và tính mẫu mực – giao tiếp sư phạm không chỉ cần đúng, đủ mà còn phải tinh tế, truyền cảm và giàu tính giáo dục.

Bước vào thời kỳ chuyển đổi số, hội nhập quốc tế và cách mạng công nghiệp 4.0, yêu cầu đối với đội ngũ giảng viên quân đội ngày càng toàn diện và khắt khe hơn. Họ không chỉ là người dạy học mà còn là người dẫn đường, người truyền cảm hứng, người tổ chức và người quản lý quá trình hình thành nhân cách quân nhân cách mạng. Vì vậy, việc nâng cao chất lượng giao tiếp sư phạm cần được xem là một trong những nội dung cốt lõi trong quá trình xây dựng, phát triển đội ngũ giảng viên – cả về năng lực chuyên môn, phẩm chất chính trị, bản lĩnh nghề nghiệp và phong cách ứng xử sư phạm.

Nâng cao chất lượng giao tiếp sư phạm chính là nâng cao chất lượng giáo dục – đào tạo trong nhà trường quân đội; là đóng góp thiết thực vào sự nghiệp xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại, có bản lĩnh chính trị vững vàng, trình độ, năng lực, phẩm chất và tác phong đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Văn Cường (2016). *Giáo dục học đại cương*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội.
2. Nguyễn Xuân Thảo (2019). *Văn hóa sư phạm trong nhà trường quân đội*, Nxb Chính trị Quốc gia Sự thật. Hà Nội
3. Bộ Quốc phòng (2020). *Chiến lược phát triển giáo dục và đào tạo trong Quân đội nhân dân Việt Nam đến năm 2030, tầm nhìn 2045*, Nxb Quân đội nhân dân. Hà Nội